

Veronika Cukrov: "Za hlapce vzgojeni"

Ko je 15. septembra 2008 investicijska banka Lehman Brothers propadla zaradi svojega notranjega sistema prenapihnenih hipotek (subprime bubble), je z njo propadel celoten globalni trg; finančna kriza je pretresla našo državo bolj kot kateri koli drug dogodek v njenem zadnjem obdobju, prenesla pa se je k nam prek bančnih instrumentov, denimo »credit defaults swaps«.

Evropa je za počasno okrevanje po krizi sicer imela svoje razloge; kot slab se je izkazal od tedaj nespremenjen sistem evrozone kot monetarne, ne pa tudi fiskalne skupnosti. Zloglasna Grčija je bila močno prizadeta zaradi vezanosti na tuje trge, saj sta njeni glavni industriji ladijski prevoz ter turizem. Dodatni udarec ji je prizadejala ameriška bonitetna agencija Standard & Poor's, ki je s slabo oceno iz države izgnala še zadnji kapital.

Vse komisije, ki so se lotile resne preiskave vzrokov za krizo, so sklenile, da je bil glavni faktor zanjo pomanjkanje javnega nadzora nad delovanjem finančnih trgov; in ZDA je zato storila tisto, kar stori vedno, kadar se ji očita povzročanje

Verjamemo, da imamo nadzor nad lastnim gospodarstvom, ker pa je naše gospodarstvo v celoti odvisno od tujih finančnih trgov, smo v resnici zgolj potniki na ladji, na kateri nam je vstop v kapitansko kabino prepovedan.

globalne finančne krize – tako kot po letu 1929 je spet sprejela celovit finančni zakon, tokrat poimenovan »Dodd-Frankov«, ki je določil, da morajo imeti banke, če se približajo insolventnosti, pripravljene načrte za hitro zaprtje, da morajo finančne institucije povečati količino denarja, ki ga hranijo v rezervah, največje pa celo prestajati redne stresne teste. Dodd-Frankov zakon je hkrati uvedel širok nadzor, dovolil potencialnim žvižgačem v finančnem sektorju, da opozarjajo na sporne prakse, ter prepovedal profitno poslovanje bank s hedge skladi. Vprašanje, ki ostaja, pa je, zakaj se te reforme niso zgodile tudi pri nas. Evropska centralna banka dandanes še vedno odkupuje ogromne količine obveznic od bank, kar jim dviguje ceno, znižuje obrestno

mero in s tem omogoča poceni posojila; ravno ta pa so bila krivec za zadnjo finančno krizo.

Trenutno nam gre sicer razmeroma dobro. Pograbili smo različne priložnosti na svetovnem trgu – z večjimi tujimi korporacijami, ki se nam zdijo veliko bolj mikavne kot kaj bolj staromodnega, denimo vlaganje v njive krompirja domače vasi. Verjamemo, da imamo nadzor nad lastnim gospodarstvom, ker pa je naše gospodarstvo v celoti odvisno od tujih finančnih trgov, smo v resnici zgolj potniki na ladji, na kateri nam je vstop v kapitansko kabino prepovedan.

Čeprav smo si ob uvedbi Dodd-Frankovega zakona sprva oddahnili, pa je Trumpova vlada marca letos izvzela večino bank izpod tega sistema nadzora. Trump je to spremembo utemeljil z argumentom, da si »veliko njegovih prijateljev z dobrimi podjetji ne more več izposojati denarja«. Sicer lahko razumem njegove prijateljske pomisleke, menim pa, da ta odločitev ni bila preiščljena v dobro vseh. Če pogledamo koncentracijo kapitala v ZDA, je ta celo veliko večja, kot je bila pred zadnjo krizo, na igrišču pa je tudi nov pomembni akter, Kitajska, ki vztraja pri stimulusu ter visoki gospodarski rasti, ne da bi ustrezno naslovila svoje probleme kreditiranja. Kitajska bi namreč morala zaostri svojo monetarno politiko ter sprejeti manjšo rast BDP. Menim, da ji smemo pametovati že zgolj na podlagi tega, da je EU njen največji trgovinski partner; vsak dan si namreč izmenjata za več kot milijardo evrov dobrin in kitajske slabe odločitve močno vplivajo na nas.

Dober primer padca pretirano mednarodno vezane ekonomije je Venezuela, ki se jo najraje razglašča za zgolj še en dokaz o utopičnosti socialistične ureditve. Dejansko jo je najbolj prizadel prav gospodarski model, v katerem je nafta predstavljala 95 odstotkov celotnega izvoza. Od leta 2015 do letos so se namreč zvrstili štiri izvršilni ukazi predsednika ZDA, ki uvajajo hude ekonomske sankcije proti Venezueli; te naj bi bile usmerjene proti korumpirani vladi, ki naj bi se povzpela na oblast prek ravno tako korumpiranih volitev. Na papirju je Trump vsem Američanom prepovedal predvsem kupovanje dolga vlade Venezuele; ker pa je Venezuela socialistična država, so s tem v praksi izvedli popolni embargo na njihovo gospodarstvo ter

njihove državljanke pahnilo v revščino. Zaradi nafte je bila nekoč Venezuela kar četrta najbogatejša država per capita ter šesta največja članica Opeca v proizvodnji nafte, ki pa si je prepozno priznala, da nafta sama ne more nahraniti nikogar, razen avtomobilov.

V Ameriki je bila nekoč zelo zasmehovana oddaja Doomsday Preppers, v kateri so spremljali amatersko pripravljane na apokaliptične scenarije. Tudi strahenje pred mednarodnimi trgi zna zveneti podobno pretirano, dejstvo pa je, da na globalne finančne trende nimamo nikakršnega vpliva in da nas ti lahko močno prizadenejo, če se preveč opiramo nanje. Po mojem mnenju Slovenija preveč konformistično sprejema vlogo, ki ji je dana v globalnem svetu, hkrati pa pozablja na vse negativne implikacije, ki jih takšno pasivno ravnanje prinaša. Vsak dan smo namreč postavljeni pred kolektivno izbiro, ali bomo gradili na domači vzdržnosti ter samopreskrbi ali pa na špekulaciji, tveganju in hitrih zasluških.

Veronika Cukrov, pravnica iz Odvetniške družbe Cukrov